

Το σχέδιο Ανάν και το μέλλον

Όταν το 1977 ο Πρόεδρος Μακάριος κατέληξε στην πρώτη συμφωνία υψηλού επιπέδου με τον Τουρκοκύπριο ηγέτη Ραούφ Ντενκτάς, η αντίληψη που επικρατούσε στην Ελληνική πλευρά ήταν ότι αυτή ήταν η υστάτη παραχώρηση για ένα οδυνηρό αλλά ιστορικό συμβιβασμό που θα οδηγούσε και στην αποκατάσταση της εδαφικής ακεραιότητας και ενότητας της Κυπριακής Δημοκρατίας. Σύμφωνα με τον καθηγητή Βαγγέλη Κουφουδάκη, δεν ήταν πλήρως κατανοητό στην Ελληνική πλευρά το τι συνεπαγόταν αυτή η οδυνηρή παραχώρηση.

Πιο σημαντικό όμως είναι το γεγονός ότι για τις συμφωνίες υψηλού επιπέδου οι δυο πλευρές έδιναν διαμετρικά αντίθετες ερμηνείες. Για τους Ελληνοκυπρίους η διζωνική δικοινοτική ομοσπονδία θα ήταν μια μετεξέλιξη της Κυπριακής Δημοκρατίας με τρόπο που θα κατοχυρώνονταν οι τρεις βασικές ελευθερίες παράλληλα με την αυτοδιοίκηση των Τουρκοκυπρίων και τη συμμετοχή τους στην κεντρική κυβέρνηση με βάση πρόνοιες παρόμοιες με αυτές του συντάγματος της Ζυρίχης. Επιπρόσθετα για την Ελληνική πλευρά δεν ετίθετο θέμα εγγυημένης πλειοψηφίας στην υπό Τουρκοκυπριακή διοίκηση πολιτεία καθώς ανεμένετο η μετεξέλιξη του κράτους σε μια πιο ενοποιημένη οντότητα. Για την Τουρκοκυπριακή πλευρά οι συμφωνίες υψηλού επιπέδου αποσκοπούσαν στη δημιουργία ενός νέου κράτους βασισμένου σε συνομοσπονδιακά πρότυπα. Και ήταν εκτός συζήτησης ότι θα ετίθετο θέμα συνέχισης της Κυπριακής Δημοκρατίας. Το νέο κράτος θα ήταν αποτέλεσμα της εκχώρησης αρμοδιοτήτων από τα δύο συστατικά κράτη, τα οποία προηγουμένως θα είχαν αλληλοαναγνωρισθεί.

Οι διαφορές αυτές άρχισαν να γίνονται κατανοητές από τις πρώτες επαφές – συνομιλίες μεταξύ των δύο κοινοτήτων κατά την περίοδο 1977-1983. Όταν η Τουρκοκυπριακή ηγεσία προχώρησε προς τη μονομερή ανακήρυξη της «ΤΔΒΚ» στις 15 Νοεμβρίου 1983, παρά τις αρχικές της αντιδράσεις η Ελληνοκυπριακή πλευρά επανήλθε στην τράπεζα των διακοινοτικών συνομιλιών υπό την αιγίδα του ΟΗΕ.

Για χρόνια η πλειοψηφία της πολιτικής ηγεσίας και στη Λευκωσία και στην Αθήνα πίστευε και διακήρυττε (και εξακολουθεί να πιστεύει και να διακηρύττει) ότι ο στόχος της Τουρκίας ήταν η διχοτόμηση της Κύπρου. Δεν κατανοήθηκε επαρκώς ότι η Τουρκία το 1974 είχε πετύχει όχι μόνο το στόχο της διχοτόμησης αλλά και του στρατηγικού ελέγχου επί της Μεγαλονήσου (π.χ. βλέπε την εξέλιξη της κρίσης των πυραύλων S-300) και ότι η Άγκυρα και οι εγκάθετοί της στην Κύπρο αποσκοπούσαν στη μονιμοποίηση και νομιμοποίηση των τετελεσμένων του 1974. Και ούτε έγινε αντιληπτό ότι οι απαιτήσεις των Τούρκων ισοδυναμούσαν με πρόνοιες που ήταν για τον Κυπριακό Ελληνισμό και την Κυπριακή Δημοκρατία χειρότερες και από την καθαρή διχοτόμηση. (Ο Ετζεβίτ σε συνέδριο στο Τελ Αβίβ πριν γίνει πρωθυπουργός είχε πει στον αείμνηστο Ανδρέα Χριστοφίδη ότι «εσείς οι Έλληνες θα είσθε τυχεροί εάν εξασφαλίσετε τη διχοτόμηση».)

Και ενώ η Τουρκική πλευρά διαχρονικά προέβαλλε νέες αξιώσεις, η Ελληνική πλευρά παρέμενε προσηλωμένη στην προοπτική της διζωνικής δικοινοτικής ομοσπονδίας – προοπτική η οποία μετά το 1988 ερμηνεύετο από την Ελληνική πλευρά με πολύ ελαστικούς όρους. Με αυτό το σκεπτικό η Ελληνική πλευρά δεν αρνήθηκε τη συζήτηση ιδεών όπως η εκ περιτροπής προεδρία και ούτω καθ’

εξής. Έτσι δεν πρέπει να εκπλήττει το γεγονός ότι οι διάφοροι διαμεσολαβητές τηρώντας ίσες αποστάσεις μεταξύ των δύο πλευρών καταλήγουν σε θέσεις που περιέχουν και θέσεις συνομοσπονδίας. Και εάν ακόμη η Ελληνική πλευρά στρατηγικά παρέμενε και παραμένει προσκολλημένη στη θέση της διζωνικής δικοινοτικής ομοσπονδίας, τιμώντας τον ιστορικό συμβιβασμό, θα έπρεπε για λόγους τακτικής να είχε σκληρύνει τις θέσεις της την επαύριο της κατάθεσης προτάσεων για συνομοσπονδία από τον Ντενκτάς στις 31 Αυγούστου του 1998. Άλλωστε και η θέση των G-8 ήταν "όλα στο τραπέζι".

Ο στόχος του άρθρου αυτού όμως δεν είναι να επικεντρωθεί στο παρελθόν και να κατανειμί ευθύνες εάν και όπου υπάρχουν. Αντίθετα πρέπει να δούμε πως προχωρούμε, λαμβάνοντας υπ' όψιν όλα τα δεδομένα. Εάν όντως, όπως έχει ήδη τονισθεί (πριν από την κατάθεσή του σχεδίου) από τον κ. Παπαπέτρου (Σημερινή 10/11/2002), το σχέδιο Ανάν είναι χειρότερο από τις ιδέες Γκάλι, τότε εξ ορισμού δεν πρόκειται περί "ιστορικής ευκαιρίας". Άλλωστε ο κ. Κληρίδης εκλέγηκε πρόεδρος το 1993 με το λάβαρο της απεμπλοκής από τις ιδέες Γκάλι. Επί τούτου υπογραμμίζεται ότι σε μια τέτοια περίπτωση, εάν δηλαδή όντως το σχέδιο Ανάν είναι χειρότερο και από τις ιδέες Γκάλι, τότε για τον Κυπριακό Ελληνισμό και την Κυπριακή Δημοκρατία το εν λόγω σχέδιο είναι χειρότερο και από την καθαρή διχοτόμηση. Αυτό δεν σημαίνει ότι προκρίνουμε τη διχοτόμηση ως λύση του Κυπριακού προβλήματος.

Ο Κυπριακός λαός έχει δικαίωμα να γνωρίζει τι συνεπάγεται το σχέδιο Ανάν. Και δικαιούται να προβληματισθεί χωρίς την πίεση χρονοδιαγραμμάτων. Για 30 σχεδόν χρόνια ο Κυπριακός λαός ζει τις συνέπειες της Τουρκικής εισβολής, κατοχής, εθνοκάθαρσης, τον τραυματισμό του ιστού της κοινωνίας και όλα τα συνεπακόλουθα. Και η διεθνής κοινότητα δεν έδειξε ιδιαίτερη σπουδή για την

αντιμετώπιση του προβλήματος εισβολής-κατοχής. Αντί τούτου κατ' επανάληψιν εζητείτο από τα θύματα να δείξουν κατανόηση στις ιδιαιτερότητες της Τουρκίας.

Ασφαλώς και ο Κυπριακός λαός θα σταθμίσει όλα τα δεδομένα και θα αποφασίσει. Λόγο θα πρέπει να έχουν και οι νεότερες γενιές, οι οποίες θα κληθούν να ζήσουν κάτω από τις συνθήκες των νέων δεδομένων. Εν τω μεταξύ η ένταξη στην ΕΕ θα πρέπει να προχωρήσει απρόσκοπτα, και ταυτόχρονα ο λαός να εκφράσει τη βούλησή του στις προεδρικές εκλογές του Φεβρουαρίου του 2003. Η διαπραγμάτευση με βάση το σχέδιο Ανάν ή στην αντίθεση περίπτωση η προσπάθεια διαφοροποίησης του σχεδίου Ανάν απαιτεί την ανανέωση της λαϊκής εντολής. Στοιχειώδης σεβασμός προς τον Κυπριακό λαό απαιτεί την τήρηση των προνοιών του συντάγματος.